Beleidsplan sociale veiligheid

Maaspleinschool augustus 2017

Wij werken met het programma de Vreedzame School en dat vormt voor ons het uitgangspunt voor het beleid omtrent sociale veiligheid op onze school. De Vreedzame School is een programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het helpt onze school een gemeenschap te vormen waarin leerlingen medeverantwoordelijk zijn voor elkaar, hun omgeving, voor de schoolgemeenschap en de maatschappij. Met De Vreedzame School besteden we aandacht aan sociaal- emotioneel leren en burgerschapscompetenties zodat leerlingen zich leren verplaatsen in een ander, op een democratische manier met elkaar beslissingen nemen, openstaan voor verschillen tussen mensen, constructief conflicten oplossen, omgangsvaardigheden en verantwoordelijkheid nemen voor de gemeenschap.

Pesten en plagen

We maken een onderscheid tussen pesten en plagen. Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is er geen sprake van machtsongelijkheid. Bij plagen draait het ook veel meer om het elkaar aan het lachen maken dan om een negatieve intentie en buitensluiten. Wij leren de kinderen ook dat er een verschil is tussen pesten en een conflict. Een conflict is een verschil van mening of een belang. Een conflict kan ontaarden in een ruzie als er sprake is van fysiek en/of verbaal geweld.

Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- Een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen
- Herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van één of meer leerlingen
- Verschil in macht tussen pester en gepeste

Wij zijn een school waarin we verbinding en zorg voor elkaar heel belangrijk vinden. Op deze manier kunnen we in veel gevallen ongewenst gedrag zoals pesten voorkomen. Als er toch wordt gepest dan grijpen we direct in.

Het in beeld brengen van de sociale veiligheid op school

Wij nemen op school minimaal één keer per jaar de Veiligheidsthermometer af. Dit instrument geeft ons inzicht in het welbevinden van de leerlingen en hoe ze de sociale veiligheid in de school en in de klas ervaren. De veiligheidsthermometer kent een versie voor leerlingen in de groepen 2 t/m 4 en een voor de groepen 5 t/m 8. Na afname worden de resultaten op verschillende niveaus geanalyseerd.

- Analyse op individueel niveau: De leerkracht bekijkt de resultaten van de groep en gaat na of er op individueel niveau direct actie nodig is. Bij opvallendheden zal de leerkracht eerst een individueel gesprek met de leerling voeren om zo te achterhalen wat er precies aan de hand is. Soms blijkt dan dat de negatieve antwoorden van een leerling worden beïnvloed door een recente, negatieve gebeurtenis en moet de uitkomst genuanceerd worden bekeken. Soms is er echter sprake van langdurige problematiek en is een aanpak nodig.
- Analyse op groepsniveau: De leerkracht bekijkt de resultaten samen met de ib-er en/of anti-pestcoördinator. Bekeken wordt wat de mogelijke oorzaken kunnen zijn van een negatieve uitslag en of de leerkracht de score herkent. De leerkracht bespreekt de resultaten ook met de groep.

- Analyse op schoolniveau: De ib-er, de anti-pestcoördinator en directie bespreken met elkaar de resultaten van alle groepen. De verschillende groepen worden met elkaar vergeleken. Ook wordt de vorige afname erbij gelegd zodat er bekeken kan worden of er sprake is van een positieve of negatieve ontwikkeling. Indien nodig worden actiepunten geformuleerd om zo een positieve ontwikkeling verder te stimuleren.

Als het noodzakelijk is vanwege de sfeer en/of veiligheid in een groep wordt er een tweede afname gedaan binnen een schooljaar.

Het voorkomen van pesten en sociale onveiligheid

Wij hanteren op school verschillende middelen ter voorkoming van pesten en sociale onveiligheid.

1. We dragen een positieve sociale en morele norm uit

Het gedrag van leerlingen wordt voor een groot deel bepaald door de sociale norm in hun omgeving. Om positief gedrag van leerlingen te stimuleren, dragen wij op school heel bewust een positieve sociale en morele norm uit. Dit doen we onder andere door leerlingen opstekers te geven voor iets dat ze goed hebben gedaan. Ook heeft De Vreedzame School een zichtbare plek in de school en worden de leerlingen en hun ouders 's ochtends begroet door de directie en andere ambulante personeelsleden bij de ingang van de school en de klassen.

2. We hanteren regels en afspraken

Duidelijke regels in de klassen en in de school geven structuur en zorgen ervoor dat het voor de kinderen helder is wat onze sociale norm is.

3. We leren en handhaven de gedragsregels

Het opstellen en inoefenen van de gedragsregels is erg belangrijk en daar steken we dan ook veel tijd en energie in. Om ervoor te zorgen dat de gestelde gedragsregels ook daadwerkelijk worden nageleefd door de kinderen is het belangrijk dat de leerkrachten ook goed letten op de handhaving. Dit doen we bij ons op school door modelgedrag te vertonen, kinderen helpen herinneren aan de regels, kinderen aan te spreken als ze zich toch niet aan de regels houden en een opsteker te geven als ze het daarna wel doen, met kinderen en/of groepen mee te lopen en toezicht te houden in de gangen, bij de start en het uitgaan van de school en tijdens de pauzes op het schoolplein. Wij zien ouders als partners in de opvoeding en vragen van hen dat zij ons waar mogelijk hierin ondersteunen. Bijvoorbeeld door de gestelde gedragsregels ook voor te leven en kinderen waar nodig te helpen herinneren aan de gedragsregels .

4. We maken van de klas en de school een echte gemeenschap

We vinden het belangrijk dat alle kinderen voelen dat ze onderdeel uitmaken van een gemeenschap. In de eerste weken van ieder schooljaar wordt dan ook veel geïnvesteerd in de vorming van een positieve groep. De kinderen stellen met elkaar de afspraken van de klas vast en bedenken welke taken er in de klas zijn en hoe die uitgevoerd moeten worden.

We vinden het ook belangrijk dat de kinderen regelmatig de gelegenheid krijgen om zowel de leerkrachten als de kinderen uit de andere groepen te ontmoeten. Naast momenten zoals vieringen, crea-middagen, sportdag en open podia proberen we ook op andere momenten groepen aan elkaar te koppelen, denk aan tutorlezen, spelletjesmiddagen, voorlezen etc. Zo leren we elkaar beter kennen in school.

5. We investeren in de relatie met de kinderen

We vinden het heel belangrijk dat alle leerkrachten een goede relatie hebben met de kinderen in de groep. Leerkrachten investeren ook veel in het opbouwen en onderhouden van deze relatie, want alleen een kind dat zich veilig voelt in de groep kan tot leren komen.

6. We maken kinderen medeverantwoordelijk

Bij ons op school hebben de kinderen een stem en leren zij ook om die stem op een verantwoorde manier te gebruiken. Kinderen worden waar mogelijk betrokken bij de gang van zaken in de eigen groep en de school en worden op die manier uitgenodigd om hun steentje bij te dragen. Dit zorgt voor een gevoel van medeverantwoordelijkheid. Zo werken wij bijvoorbeeld met een kinderraad, leerlingenraad, leerlingmediatoren en taken in de klas en in school.

7. We streven naar een positieve sfeer

We vinden het belangrijk dat bij ons op school een cultuur heerst waarin positiviteit de boventoon voert. Een zeer belangrijk middel hierbij is het geven van opstekers (complimenten) om gewenst gedrag te bekrachtigen. Zo stimuleren we positief gedrag van leerlingen en dragen wij op school heel bewust een positieve sociale en morele norm uit. Hierbij speelt het voorbeeldgedrag van leerkrachten een belangrijke rol.

8. We passen een oplossingsgerichte benadering toe in het verder ontwikkelen van gedragsvaardigheden

Wij streven naar een positief sociaal klimaat bij ons op school en daarin past ook een oplossingsgerichte benadering van gedrag dat nog beter zou kunnen

Ingrijpen bij plagen

We zijn alert op plaagsituaties in en rond de school. Soms speelt plagen zich af op de grens van het aanvaardbare en kan het makkelijk omslaan in ruzie of pesten. Hier besteden we in de lessen van de Vreedzame School aandacht aan. Als het plagen te ver gaat, ondersteunen we de geplaagde leerlingen om het plagen te laten stoppen. De plager wordt dan aangesproken op zijn gedrag. In sommige gevallen zullen we ook een maatje aanstellen. Dat is dan een medeleerling die de geplaagde leerling extra ondersteunt. Ook kunnen we mediatoren vragen om te helpen.

Ingrijpen bij pesten

Wij zetten op school hoog in op preventie, maar pesten kan altijd voorkomen. Als er sprake is van een pestincident is het allereerst belangrijk om te controleren of er aan de preventieve kant wel voldoende wordt gedaan en of het programma De Vreedzame School nog wel goed wordt uitgevoerd. In sommige gevallen is er echter meer nodig en hanteren wij de oplossingsgerichte pestaanpak (OPA) die hoort bij het programma van de Vreedzame School. In deze aanpak wordt niemand van pestgedrag beschuldigd, maar wordt de nadruk gelegd op de positieve acties die de leerlingen gaan bedenken om het pesten te stoppen en een veilige en prettige sfeer te creëren voor alle leerlingen.

> ***Gebruik het formulier Stappenplan Oplossingsgericht Aanpak om een goede dossieropbouw te hebben (bijlage 1). Dit formulier kun je na invulling in Parnassys in het dossier van de gepeste leerling hangen.***

In deze aanpak worden de volgende stappen van elkaar onderscheiden:

1. Gesprek met het gepeste kind. De leerkracht praat samen met het kind over de situatie. Ook stellen zij een steungroep samen. Dit is een gemengde groep van circa 8 leerlingen. In deze

groep zitten kinderen die de gepeste noemt als mogelijke helpers, maar ook pesters, meelopers of kinderen met een neutrale rol. Wie vanuit welke rol in de steungroep zit, wordt niet met de kinderen besproken. Niemand wordt beschuldigd van bepaald gedrag. Het doel is om gezamenlijk de situatie voor de gepeste leerling te verbeteren.

In de meeste gevallen zullen kinderen die worden gepest op school samen met hun ouders bij de leerkracht aankloppen. Ook kan het zijn dat de leerkracht of een ander teamlid pestgedrag signaleert of dat een kind zelf op school aangeeft te worden gepest. Dan worden de ouders hier altijd over geïnformeerd. Afhankelijk van de situatie en wat het kind wil, worden ouders vervolgens wel of niet betrokken bij het formeren van de steungroep. De leerkracht informeert het team over het opzetten van de steungroep door een mededeling hierover te doen in de interne memo.

Omgaan met bekendheid pester: in de OPA-aanpak, afgeleid van de succesvolle 'no blame-aanpak' is het uitgangspunt dat pesten een groepsgebeuren is en wordt niet bekend gemaakt wie de pester en meelopers zijn. Zo kan er voor iedereen vanuit een veilige situatie gewerkt worden aan een veilig en prettig klimaat. Echter is het soms van belang dat de pester hulp krijgt en zal er toch bekendheid gegeven moeten worden. Bijvoorbeeld als er sprake is van herhaald pesten of ernstig pesten. In dat geval worden de ouders van de pester uitgenodigd voor een gesprek met de leerkracht. In dit gesprek worden zij ingelicht over de rol van hun eigen kind en gevraagd mee te denken en te onderzoeken wat er nodig is om hem/haar te helpen.

2. Gesprek met de steungroep (zonder de gepeste leerling). In dit gesprek wordt de steungroep gevraagd om de gepeste leerling te gaan helpen. Zij worden uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen waarmee het pesten moet gaan stoppen. Bijvoorbeeld tijdens het buitenspelen ervoor zorgen dat er niet wordt gescholden of dat het gepeste kind wordt gevraagd of hij mee wil spelen. De leerkracht observeert of en hoe de kinderen van de steungroep de gepeste leerling ondersteunen.
3. Tweede gesprek met de gepeste: Na ongeveer een week bespreken de leerkracht en de gepeste leerling hoe het nu gaat.
4. Tweede gesprek met de steungroep: Na ongeveer een week volgt er ook een gesprek met de steungroep waarin alle leerlingen de kans krijgen om te praten over wat zij hebben gedaan om de gepeste te helpen. De leerkracht koppelt terug wat hij tijdens de observaties heeft gezien.

Deze cyclus zal soms één of meerdere keren herhaald moeten worden om ervoor te zorgen dat de veranderingen, die in gang zijn gezet, blijvend zijn. Aan het einde van een cyclus worden de ouders van het gepeste kind op school uitgenodigd om de aanpak te evalueren. De map ' Werken aan sociale veiligheid' behorend bij de methode De Vreedzame School biedt ons een uitgebreide beschrijving hoe deze aanpak op de juiste wijze in te zetten. Hierin zit ook een verkorte versie van het stappenplan OPA (oplossingsgericht Pesten Aanpak), wat gebruikt kan worden om het proces te volgen van begin tot eind (zie bijlage 3).

Online pesten

Online pesten is een nieuwe vorm van pesten, maar de aanpak hiervan is in de basis gelijk aan die van het klassieke pesten. Wat je in het gewone leven niet mag, dat mag natuurlijk ook niet online. Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en (andere) risico's met zich meebrengt weten kinderen in de basisschoolleeftijd lang niet altijd. Wij vinden het daarom belangrijk dat kinderen leren verantwoord om te gaan met sociale media. Vanaf groep 5 wordt er door middel van De Vreedzame School regelmatig aandacht besteed aan online communiceren.

Als een leerkracht merkt dat mobieltjes echt een rol gaan spelen in de groep, gaat de leerkracht hierover met de kinderen in gesprek. De kinderen krijgen dan aangeleerd hoe hier goed mee om te gaan. Ook op dit vlak wordt dan een duidelijke norm neergezet; zo doen wij dat hier in de klas met sociale media. Als er toch problemen ontstaan, wordt dit direct als een leermoment gezien en worden de afspraken over het gebruik van sociale media zoals een groepsapp waar nodig aangescherpt.
Ook bij online pesten spelen we zo vroeg mogelijk in op de signalen. We leren de kinderen incidenten direct te melden bij de leerkracht zodat er snel actie ondernomen kan worden. Afhankelijk van wat de betrokken leerling en diens ouders aangeven te willen en van onze inschatting of dit in de groep besproken kan worden, maken we dit bespreekbaar in de groep. Eventuele verdere stappen zijn afhankelijk van de situatie en worden in overleg met de anti-pestcoördinator besproken.

Een goede samenwerking met ouders is onmisbaar in het laten stoppen van het online pesten, want dit vindt met name plaats na schooltijd. In het geval van online pesten zal de leerkracht dan ook een duidelijk beroep doen op de ouders zodat we als partners in de opvoeding de kinderen leren sociale media op een goede manier te gebruiken.

Herstelgesprekken

De al eerder beschreven oplossingsgerichte pestaanpak is niet altijd mogelijk of heeft soms niet als resultaat dat de pester zijn gedrag aanpast. Ook kan het zijn dat de pestincidenten zo ernstig zijn dat er iets anders moet gebeuren.

Ter bescherming van de gepeste leerling zullen we, als zelfs externe hulpverlening en een laatste waarschuwing niet het gewenste resultaat geeft, moeten overgaan tot disciplinaire maatregelen. Dit is een noodgreep en natuurlijk geen echte oplossing van het probleem. Vaak komen kinderen elkaar dan nog wel tegen in de buurt en het onopgeloste probleem zou dan mogelijk een vervelend vervolg kunnen krijgen buiten de school. Dit is ook de reden waarom wij, voordat deze laatste fase van schorsing en/of verwijdering ingaat, de betrokkenen een laatste kans geven op het herstellen van de situatie.

Wij gebruiken in dit geval het herstelgesprek. Ook het herstelgesprek is onderdeel van de aanpak van De Vreedzame School omtrent werken aan sociale veiligheid. De betrokkenen komen bij elkaar met als doel de schade te herstellen. Het gaat dan niet alleen om het herstel van de emotionele en eventueel materiële schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie. Bij dit gesprek zijn zowel de groepsleerkracht als een anti-pestcoördinator aanwezig. Zij voeren dit gesprek niet alleen met de pester en de gepeste maar het liefst ook met andere betrokkenen zoals familieleden of vrienden. Een duidelijke voorwaarde voor een herstelgesprek is uiteraard wel dat de pester en diens ouders verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het willen aanhoren van het verhaal van het gepeste kind en diens ouders over de zware gevolgen van het pesten en dat zij bereid zijn om hun excuses te maken.

Schorsing en verwijdering

Als er sprake is van een extreem onveilige situatie die ondanks alle inspanningen niet verandert dan vraagt dit om stevig optreden. Voor deze situaties is er op school een protocol dat dan in werking wordt gezet. Het gaat hier dan om leerlingen die het gevoel van veiligheid van anderen schade toebrengen door hun houding of gedrag waardoor medeleerlingen en/of leerkrachten zich onveilig voelen. Dit protocol kent de volgende stappen:

- De leerling wordt voor een eerstvolgende dag/dagdeel buiten de groep geplaatst bij de directie
- De ouders worden hiervan in een gesprek op de hoogte gesteld.

- De directie gaat met de betreffende leerling in gesprek over hoe ervoor gezorgd kan worden dat het gewenste gedrag wel wordt vertoond
- De leerling mag de volgende dag in de eigen groep laten zien dat het zich wel aan de regels kan houden

Als een dergelijke situatie vaker voorkomt, volgt opnieuw een gesprek met ouders waarin wordt onderzocht welke extra begeleiding en afspraken nodig zijn. Ook worden de ouders op de hoogte gesteld van de vervolgprocedure voor het geval dat het gedrag van de leerling niet in positieve zin verandert. Mocht er na dit gesprek toch opnieuw een vergelijkbare situatie voordoen dan worden ouders opgebeld en moeten zij hun kind komen ophalen en de volgende dag thuis houden. Ook dan mag het kind daarna weer in de groep terugkeren. De leerplichtambtenaar van de gemeente en het schoolbestuur worden hiervan op de hoogte gebracht, omdat het hier om een schorsing gaat. Alleen de directie kan het besluit tot schorsing nemen en dit wordt vastgelegd in een brief.

In het geval van herhaling kan de school overgaan tot een schorsing van meerdere dagen. De leerplichtambtenaar wordt in een dergelijk geval betrokken bij het vervolgtraject. Ouders hebben het recht om binnen vijf werkdagen bij het schoolbestuur bezwaar te maken tegen de schorsing (in december wordt aangepast SPO-beleid met directeuren besproken dus wellicht brengt dit nog wijzigingen met zich mee).

Anti-pestcoördinator

Onze school een anti-pestcoördinator. Op de website en in de schoolgids vindt u de naam van onze anti-pestcoördinatoren en de contactgegevens. De anti-pestcoördinator heeft de taak om het beleid rondom sociale veiligheid te coördineren. Deze is het aanspreekpunt voor zowel de leerkrachten, ouders en leerlingen, in het kader van pesten en sociale veiligheid.
Indien een leerkracht nieuw is met het toepassen van de OPA-aanpak, zal deze begeleid worden door de anti-pestcoördinator. Het is het meest wenselijk dat de leerkracht zelf de gesprekken voert met de kinderen uit de steungroep het gepeste kind.

Bijlage 1

Stappenplan Oplossingsgerichte aanpak (OPA)

Datum/Groep:
Leerling:
Leerkracht:

Aanleiding/Observaties:
Beschrijf zo objectief mogelijk wat je al hebt waargenomen of met welk verhaal de leerling naar je toe is gekomen.

Stap 1.1 Gesprek leerling

- *Ga een gesprek aan met de leerling over de gevoelens in deze situatie. Wat de gevolgen zijn. Wat de leerling zelf al ondernomen heeft. En aan welke kind(eren) de leerling steun heeft.*
- *Vraag toestemming om met de aanpak te beginnen. Het kind is er zelf niet bij, het moet jou vertrouwen.*
- *Stel een groep samen (6 á 8 kinderen), Noteer hier de namen van de kinderen die betrokken worden bij de oplossing en hun rol in de situatie..*
  Pesters:
  Meelopers:
  Neutrale kinderen (sociaal sterk):
- *Laat leerling brief schrijven of tekening maken over gevoelens*.

Stap 1.2 Gesprek ouders/verzorgers **datum:**

- Probeer dit gesprek kort na het gesprek met de leerling te plannen.
- Vertel de ouders/verzorgers wat de situatie is.
- Vraag eventueel erkenning vanuit thuis.
- Welke stappen je van plan bent om te ondernemen.
- Maak een afspraak voor evaluatie.

Stap 2/3/4 Reacties na uitleg probleem

- Nodig de samengestelde groep kinderen uit voor een gesprek.
- Doe dit in een rustige ruimte die niet met straf wordt geassocieerd.
- Je maakt het probleem duidelijk, hoe de leerling zich voelt. Doe dit via de gemaakte tekening of tekst.
- Je uit geen beschuldigingen.
- Kinderen kunnen zich alsnog gaan verdedigen, luister hiernaar maar ga er niet op in.
- De nadruk ligt bij het gevoel wat de leerling ervan krijgt.
- Vertel, dat je deze kinderen vertrouwt en er op rekent dat ze helpen bij het oplossen van dit probleem., maak ze 'bijzonder'
- Je geeft niemand de schuld.

Stap 5 Voorstel in 'ik-vorm'

- Vraag naar ideeën voor een oplossing.
- Pestgedrag valt niet goed te praten, de nadruk ligt op het gevoel wat de leerling ervan krijgt.
- Laat de kinderen een voorstel in de 'ik-vorm' maken over een manier om dit probleem op te lossen.
- Let op dat het niet in de 'wij-vorm' wordt geplaatst. Dan kunnen ze zich makkelijker achter elkaar schuilen.
- Je vertelt dat we een week gaan werken met deze voorstellen en dan gaan kijken hoe dit is gegaan.
- Maak ook duidelijk dat ze om hulp mogen vragen wanneer ze het moeilijk vinden of om ervaringen te delen.

Stap 6 Observaties

- Kijk wat er gebeurt in de klas zodat je ook tijdens de evaluatie succes momenten kunt bespreken.

Stap 7.1 Gesprek betrokkenen individueel **datum:**

Probeer stap 7.1 en 7.2 op dezelfde dag te plannen.

- Na een week ga je met alle kinderen individueel in gesprek.
- Vraag naar ervaringen.
- Hoe vonden de kinderen om dit te doen.
- Formuleer eventueel een nieuw voorstel.
- Als de voorstellen niet zijn uitgevoerd maakt niet zoveel uit als de pesterijen maar zijn gestopt.

Stap 7.2 Gesprek slachtoffer

- Hoe was het voor de leerling.
- Heeft hij/zij iets gemerkt van de verandering.
- Vertel dat, wanneer de situatie zich weer voordoet, de stappen worden herhaald.

Stap 7.3 Gesprek ouders/verzorgers **datum:**

- Vertel hoe de stappen globaal zijn verlopen.
- Vertel wat je uit het gesprek met de leerling hebt mee gekregen.
- Vraag erkenning van thuis.
- Maak eventueel vervolgafspraken.
- Meldt hierbij dat de stappen worden herhaald wanneer de situatie zich weer voordoet.

Evaluatie leerkracht **datum:**

- Kijk terug hoe het werken met het stappenplan verliep.
- Maak eventueel een afspraak met de IB/anti-pestcoördinator voor nabespreking.
- Plaats dit formulier in Parnassys